
Βιοηθικά

Τόμ. 3, Αρ. 2 (2017)

Bioethica

Κώδικας Δεοντολογίας Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής

Πηνελόπη Αγαλοπούλου (Penelope Agalorouli)

doi: [10.12681/bioeth.19727](https://doi.org/10.12681/bioeth.19727)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Αγαλοπούλου (Penelope Agalorouli) Π. (2017). Κώδικας Δεοντολογίας Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής. *Βιοηθικά*, 3(2), 2-3. <https://doi.org/10.12681/bioeth.19727>

Κώδικας Δεοντολογίας Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής

Πηνελόπη Αγαλλοπούλου

Ομότιμη Καθηγήτρια, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Πέρασαν ήδη δέκα πέντε χρόνια από τη θέσπιση του πρώτου και θεμελιώδους νόμου, του 3089/2002, για την ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή (I.Y.A.) που τροποποίησε τον Αστικό μας Κώδικα. Ο νόμος αυτός, με τον οποίο προβλέφθηκαν και πολύπλοκες μορφές τεχνητής γονιμοποίησης, όπως η μεταθανάτια και η της παρένθετης μητρότητας, έχει πολύ συμβάλει στον εκμοντερνισμό του Οικογενειακού μας δικαίου.

Ο ν. 3089/2002 συμπληρώθηκε με τον ν. 3305/2005, ο οποίος προσδιορίζει τις αναγκαίες προϋποθέσεις για να επιτευχθεί μια ιατρικώς υποβοηθούμενη αναπαραγωγή, θέτει το πλαίσιο των ερευνών σε γαμέτες και γονιμοποιημένα ωάρια, προβλέπει τις προϋποθέσεις για δημιουργία ειδικών ιατρικών Μονάδων για Ιατρικώς Υποβοηθούμενη Αναπαραγωγή (M.I.Y.A.), καθώς και για Τράπεζες Κρυοσυντήρησης και προβλέπει τη δημιουργία Εθνικής Αρχής Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής (E.A.I.Y.A.) για έλεγχο της εφαρμογής των νόμων 3089/2002 και 3305/2005.

Ο ν. 3305/2005 στο άρθρο του 20 παρ.1 εδ. γ' προβλέπει ότι η E.A.I.Y.A. καταρτίζει ειδικό Κώδικα Δεοντολογίας για τα θέματα που σχετίζονται με την I.Y.A. και ελέγχει την τήρηση του. Στις 7 Φεβρουαρίου 2017 δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης η απόφαση της Εθνικής Αρχής Ιατρικώς Υποβοηθούμενης αναπαραγωγής (Αποφ. 73/24.1.2017) που αποτελεί τον Κώδικα Δεοντολογίας της Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής.

Ο Κώδικας αυτός, που ισχύει παράλληλα με τον Κώδικα Ιατρικής Δεοντολογίας, περιλαμβάνει

κανόνες αυτοελέγχου στο πλαίσιο της I.Y.A. Με δεδομένο ότι με τη συνεχή εξέλιξη των μεθόδων της I.Y.A. τίθενται σημαντικά προβλήματα, ηθικά, κοινωνικά, ψυχολογικά και νομικά, στόχος του Κώδικα Δεοντολογίας είναι οι ασχολούμενοι με τις μεθόδους αυτές να ανταποκρίνονται στα καθήκοντα τους, όχι μόνο κατά τρόπο επιστημονικό, αλλά και θεμιτό μέσα στο πλαίσιο της επιβαλλόμενης συμπεριφοράς τόσο απέναντι σε εκείνους που θέλουν να υποβληθούν σε I.Y.A., αλλά και έναντι των παρεχόντων όμοιες υπηρεσίες.

Στις γενικές αρχές του Κώδικα Δεοντολογίας προβλέπεται ότι οι μέθοδοι αυτές πρέπει να εφαρμόζονται κατά τρόπο που να εξασφαλίζει τον σεβασμό της ελευθερίας του ατόμου και του δικαιώματος της προσωπικότητας του. Επίσης κατά την εφαρμογή των μεθόδων της I.Y.A. πρέπει να λαμβάνεται κυρίως υπόψη το συμφέρον του παιδιού που θα γεννηθεί

Σύμφωνα με τον Κώδικα Δεοντολογίας, πριν την παροχή της έγγραφης συναίνεσης των προσώπων που επιθυμούν να αποκτήσουν παιδί, προσφεύγοντας σε μέθοδο I.Y.A., είναι αναγκαία η ενημέρωσή τους, που πρέπει να είναι όχι μόνο διεξοδική και ειλικρινής, αλλά να επεκτείνεται και στις κοινωνικές, ηθικές, νομικές, ψυχοκοινωνικές και οικονομικές συνέπειες της όλης διαδικασίας, ούτως ώστε η συναίνεση των ενδιαφερομένων προσώπων να δίνεται με πλήρη επίγνωση των πάσης φύσεως τυχόν συνεπειών.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά στον Κώδικα στις ειδικότερες υποχρεώσεις ως προς την προεμφυτευτική γενετική διάγνωση, τη δωρεά γεννητικού υλικού και την παρένθετη μητρότητα. Ειδι-

κά για την παρένθετη μητρότητα συμπληρώνει ο Κώδικας Δεοντολογίας ένα κενό του νόμου, θέτοντας τις εξής προϋποθέσεις: η ηλικία της παρένθετης να είναι μεταξύ 25 και 45 ετών, να έχει αποκτήσει τουλάχιστον ένα παιδί και να μην έχει υποβληθεί σε περισσότερες από δυο καισαρικές τομές. Οι περιορισμοί αυτοί τέθηκαν για να αποφεύγονται, κατά το δυνατόν, όχι μόνο ιατρικές επιπλοκές, αλλά και ψυχολογικά προβλήματα.

Άλλη σημαντική ρύθμιση του Κώδικα αναφέρεται στην στρατηγική των Μ.Ι.Υ.Α. για ελαχιστοποίηση των πολλαπλών κηύσεων, στην οργάνωση της έρευνα του γενετικού υλικού, διακρίνοντας αν οδηγεί ή όχι σε εγκυμοσύνη, στην εκπαίδευση του προσωπικού των Μ.Ι.Υ.Α. και των Τραπεζών Κρυοσυντήρησης, τη διακίνηση και διάρκεια κρυοσυντήρησης γεννητικού υλικού.

Ιδιαίτερο κεφάλαιο αφιερώνεται στην ικανοποίηση των δικαιωμάτων των κοινωνικών γονέων. Θεωρώ ιδιαίτερα σημαντική την υποστηρικτική συμβουλευτική. Κάθε Μ.Ι.Υ.Α. οφείλει να παρέχει από έμπειρους εξειδικευμένους επιστήμονες εμπειριστατωμένη πληροφόρηση και συμβουλές για την πιθανή ψυχολογική πίεση κατά τη διάρκεια της θεραπείας, όπως είναι οι τυχόν επιπτώσεις της στις σχέσεις του ζευγαριού, ή η τυχόν καταθλιπτική κατάσταση σε περίπτωση αποτυχίας· ακόμα οφείλει να προτείνει και εναλλακτικές λύσεις, όπως υιοθεσία, αναδοχή ή παραίτηση από τη θεραπεία. Το προσωπικό των Μ.Ι.Υ.Α. πρέπει να συμπεριφέρεται με σεβασμό και κατανόηση προς τους ασθενείς, σεβόμενο την ιδιωτικότητα και αξιοπρέπειά τους.

Ο Κώδικας αναφέρεται επίσης σε ένα σημα-

ντικό θέμα, αυτό της απαγόρευσης οιασδήποτε μορφής διαφήμισης σε Μ.Ι.Υ.Α., σε γιατρούς και άλλα εμπλεκόμενα πρόσωπα στην Ι.Υ.Α. και τις Τράπεζες Κρυοσυντήρησης. Δεν επιτρέπεται η εμπορευματοποίηση των υπηρεσιών ΙΥΑ κατά παράβαση των αρχών που διέπουν το ιατρικό επάγγελμα. Η Ε.Α.Ι.Υ.Α. έχει αποφασίσει να συλλέγει και να επεξεργάζεται η ίδια τα στοιχεία και να βγάξει συγκεντρωτικά ποσοστά επιτυχίας.

Στις άμεσες δε προτεραιότητες της Ε.Α.Ι.Υ.Α είναι η ηλεκτρονική διασύνδεση των Μ.Ι.Υ.Α. και η δημιουργία μητρώου δοτριών και δοτών, σύμφωνα με την εθνική και ευρωπαϊκή νομοθεσία. Η κάθε μονάδα θα είναι υποχρεωμένη να αποστέλλει τα στοιχεία στην Ε.Α.Ι.Υ.Α όπου ο κάθε δότης θα λαμβάνει ένα κωδικό και έτσι η Ε.Α.Ι.Υ.Α θα γνωρίζει πότε και που έγινε η λήψη γεννητικού υλικού.

Τέλος, πρέπει να λεχθεί πως η Ε.Α.Ι.Υ.Α έχει δικαίωμα να διενεργεί έκτακτους ελέγχους, αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν καταγγελίας, και να επιβάλλει τις προβλεπόμενες διοικητικές κυρώσεις, κατόπιν διενέργειας σχετικής διοικητικής έρευνας.

Σήμερα που η Ι.Υ.Α. χρησιμοποιείται ευρύτατα είναι απόλυτα αναγκαίο αφενός οι προσφεύγοντες σε μια από τις μεθόδους της να είναι πλήρως ενημερωμένοι, όχι μόνο για τα ιατρικά, αλλά και τα κοινωνικά, ηθικά, άλλα και νομικά προβλήματα που ενδέχεται να προκύψουν και αφετέρου οι παρέχοντες σχετικές υπηρεσίες (Μ.Ι.Υ.Α., γιατροί, Τράπεζες Κρυοσυντήρησης) να ανταποκρίνονται στα καθήκοντα τους σύμφωνα με τις προδιαγραφές του Κώδικα Δεοντολογίας της Ιατρικώς Υποβοηθούμενης Αναπαραγωγής.